«На нас чекає багато роботи»

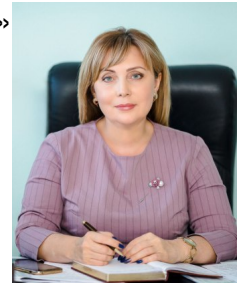

Держаудитслужба сьогодні – головний орган у здійсненні фінансового контролю. Попри війну, питання ефективного використання державних та бюджетних коштів залишається актуальним, адже «зайвих» грошей держава не має – все йде на потреби армії.
Як громади порушують законодавство при використанні земель та майна? Які проблеми є у теплопостачальних комунальних підприємств Кіровоградщини? І чому деякі комунальні підприємства перетворюються на «дірки» в місцевих бюджетах? Чи буде менше ревізій та аудитів під час воєнного стану? Про все це ми детально говорили з очільницею Управління Східного офісу Держаудитслужби в Кіровоградській області Ларисою Цандековою.
Ларисо Євгеніївно, Держаудитслужба виявляє фінансові порушення, крадіжки коштів чи державного майна. Як наслідок перевірок – фінансові санкції, штрафи та кримінальні справи. То кому слід боятися аудиторів? І чи слід?
Звісно, нікому не подобається, коли його перевіряють. Під час контрольних заходів ми бачили всяке: нас і не допускали на об'єкти, і намагалися приховати документацію, і відмовлялися надавати інформацію. Я скажу так: кому нічого боятися – той нічого не приховуватиме. Якщо керівник зацікавлений в тому, щоб його підприємство чи організація працювала чітко, як годинник, якщо він хоче оптимізувати роботу – він буде співпрацювати з нами. Звісно, таких керівників не так багато, як хотілося б...
Як війна вплинула на роботу? Ревізій та аудитів поменшало?
Війна додала нам роботи. Останнім часом проводимо перевірки гуманітарної допомоги. Також більше стало перевірок закупівель. Тому навантаження не стало менше. Враховуючи проведені численні реформи, а також те, що обсяг коштів не зменшився, а навпаки, збільшився, – роботою ми завалені.

Взяти хоч би бюджет Кіровоградської області на 2022 рік – 2,8 мільярдів гривень. За всіма цими коштами потрібен контроль. А ще на черзі стоять перевірки ремонтів доріг, використання коштів і майна комунальними підприємствами, перевірки ефективності використання земель громадами... Робота для нас є і буде завжди.
Зараз сумлінно виконуємо свої обов'язки, попри труднощі стараємось працювати так, як потрібно. Постійно допомагаємо Збройним силам України, маємо і своїх воїнів – наших мобілізованих працівників. Молимося за них і за всіх наших захисників. Вірю, що перемога вже не за горами.
З якими проблемами зараз стикаєтесь під час проведення заходів державного

фінансового контролю?
Буває, що об'єкти не завжди допускають наших фахівців до зустрічних звірок. Також не завжди своєчасно передають документи або надають їх не в повному обсязі.
Існує й інша проблема. Зараз часто укладаються договори про надання послуг з ФОПами (фізичними особами-підприємцями – ред.). Це можуть бути, наприклад, постачальники харчових продуктів для шкіл або садочків, чи виконавці певних робіт тощо. Так от, згідно з нашим законодавством, ми до ФОПів не маємо права виходити на зустрічні звірки. Можемо лише отримувати підтверджувальну документацію та інформацію у вигляді запитів. Але наші запити дуже часто ігноруються. А кошти через ФОПів проходять немаленькі. Знаєте, якщо ще середній бізнес (ТОВ, приватні підприємства) дбають про свою репутацію, авторитет і намагаються не допускати проблемних ситуацій, то ФОПи якось не дуже звертають на це увагу.
Також нам часто необхідно під час контрольних заходів проводити ряд експертиз (товарознавчих, цінових, на відповідність якості продуктів харчування, які закупляють для шкіл чи садочків тощо). Але сьогодні, зважаючи на ситуацію в країні, нам доступна далеко не кожна така експертиза бо всі вони – платні.
Ще одне – для підтвердження взаєморозрахунків установ із їхніми контрагентами нам потрібен доступ до різноманітних баз даних: до податкової, до статистики тощо. Проте до більшості баз у нас немає доступу. Ми не можемо дізнатися, наприклад, чи були посіви зерна на конкретній земельній ділянці, чи сплачені податки від цих оборотів, – тому що ми отримуємо інформацію тільки в рамках Єдиного державного реєстру. До банківської таємниці в нас узагалі немає доступу. Якщо керівник готовий з нами співпрацювати, то проблем не виникає. А якщо керівник не дуже зацікавлений, то практично неможливо відслідкувати повноту та законність зарахувань на карткові рахунки.
Дуже багато також залежить, звичайно, від співпраці органів місцевого самоврядування з нами. Я вважаю, що для зміцнення фінансово-бюджетної дисципліни в нашій області ми разом із об'єднаними територіальними громадами та міськрадами повинні якомога більше обмінюватись досвідом та інформацією, проводити більше семінарів і працювати на упередження проблем.
Розкажіть детальніше про теперішні перевірки?
Зараз для нас дуже актуальні перевірки закупівель. Держаудитслужба ж також відповідає і за контроль процедур закупівель в електронній системі публічних закупівель Prozorro. Наші фахівці можуть виявляти порушення, вимагати усунути їх, прийти до замовника з перевіркою та виписати штраф.
На Prozorro ми в рамках одного договору одразу бачимо всі «підводні камені» процедури закупівель. Кожен договір ми можемо перевірити як на стадії укладання, так і на стадії його виконання. Адже коли ми бачимо незаконність угоди ще на стадії її укладання, ми можемо попередити втрати бюджетних коштів. Для держави це дієвий і важливий інструмент контролю. Тому зараз ми налаштовані на збільшення кількості таких перевірок.
Ви перевіряли, як використовують землі і майно громади Кіровоградщини. Які проблеми виявили?
На сьогодні більшість громад в Кіровоградській області мають переважно сільськогосподарське спрямування. Тому проблема розумного використання земель – найбільш гостра для громад. Наприклад, у 2021 році ми провели аудит та ревізію

бюджету Олександрійської громади. Виявили, що за три з половиною роки бюджет громади втратив можливість отримати від оренди землі понад 185 млн грн. А все чому? Бо роздавали землю в оренду дуже дешево, в тому числі й за «нульовою» ставкою, тобто на окремі ділянки взагалі не нараховувалась орендна плата. Ще – не проводили нормативно-грошову оцінку земель, а це напряму впливає на розмір оренди.
Це проблема не лише Олександрійської тергромади. Під час аудиту Помічнянської міської тергромади виявилось, що у м. Помічна нормативна грошова оцінка земель востаннє проводилась у 2012 році. Через це місцевий бюджет утратив можливість отримати орієнтовно 3 млн грн.
Також існує проблема з ефективністю управління комунальним майном. В Помічнянській громаді у 2020 році комунальне підприємство, яке займається благоустроєм, реорганізовано в некомерційне. Тепер воно не отримує прибутку, бо повністю утримується за рахунок міської ради. За 14 місяців підприємство втратило можливість отримати розрахунково 2 млн грн, а на утримання підприємства за цей період виділено 3,3 млн грн із місцевого бюджету. Очевидно, що рішення міської ради про реорганізацію комунального підприємства в некомерційне було неефективним.
Це лише кілька прикладів, але насправді подібні проблеми є у багатьох громад.
Як щодо комунальних підприємств? Був скандал з «Теплоенергетиком». То чим усе закінчилось?
Так, у теплопостачальників Кіровоградщини є проблеми. З «Теплоенергетиком» була неприємна ситуація: нам не надавали документи, але, зрештою, аудит ми там провели. Керівництво неспроста «пручалося» – наші фахівці виявили неефективних управлінських дій, упущених вигод та непродуктивних витрат на понад 296 млн грн. Серед порушень – завищення обсягу заборгованості з різниці в тарифах на теплову енергію, проблемна дебіторська заборгованість, упущення доходів, зношеність системи теплопостачання, зайва виплата надбавок та багато іншого.
Провели аудит і в Олександрійському «Теплокомуненерго» – там «наефективили» на 53,4 млн грн. Це знову ж таки і завищення обсягу заборгованості з різниці в тарифах на тепло, і дебіторка, і нижчі від собівартості тарифи на централізоване опалення, і кредиторська заборгованість тощо. Проблем в обох підприємств вистачає.
Які наслідки мають порушники? Що чекає на підприємство чи організацію, коли аудитори бачать серйозні порушення законодавства?
Порушники можуть притягуватися до адміністративної, кримінальної, матеріальної чи дисциплінарної відповідальності. Всі ті важелі впливу, які діяли до війни, на сьогодні діють теж.
Що відбувається, коли ми бачимо порушення на якомусь об'єкті? Наші фахівці складають протоколи про адміністративні правопорушення, а матеріали перевірок передаються до правоохоронних органів. Також співпрацюємо з правоохоронними органами, пишемо повідомлення про те, що вбачаємо вагомі обставини, які можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення. Якщо якийсь конкретний випадок дійсно підпадає під кримінал – відкривається кримінальна справа, потім передається до суду, вручається підозра, проводяться слідчі дії на підтвердження наших дій, різноманітні експертизи тощо.
Плюс, висвітлюємо результати контрольних заходів у пресі. Знаєте, це теж має певний психологічний вплив. Нікому не подобається, коли про його порушення стає відомо громадськості. Але в громадянському суспільстві так і має бути – люди мають знати, яким

чином витрачаються державні та бюджетні кошти і що на порушників чекає відповідальність.
Які перспективи для Держаудитслужби Ви вбачаєте у майбутньому?
Я бачу нашу службу квітучою, з найкращими фахівцями, з потужною матеріально-технічною базою. Вважаю, що наші працівники зі своїми потенціалами і можливостями – це саме той інструмент, який зараз необхідний нашій державі й нашому Міністерству фінансів.
В нашій службі працюють фахівці дуже високого рівня, які мають досвід, які можуть під час проведення аудиту дати дієві рекомендації, допоможуть підприємству знайти додаткові джерела надходжень, а для наших ОТГ – джерела додаткових доходів. В цьому перевага нашої служби – ми бачимо повноту фінансової картини: і доходи і витрати. І бачимо, де недопрацьовується: чи по землі, чи по майну, чи по видатках.
Наша служба – це універсальна бойова машина, яка для держави необхідна. Ми – воїни світла. Тому нашу службу чекає дуже гарне майбутнє і, звісно, дуже багато роботи.
Пресслужба Управління Східного офісу Держаудитслужби в Кіровоградській області